СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 239. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 14. жовтня, 1922. — VOL. XXX. — No. 239. — Jersey City, N. J., Saturday, October 14, 1922. — THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

УРЯД ПОЧИНАЄ УСТАНОВЛЯТИ ЦІНИ НА ВУГОЛЬ

ВАШІНГТОН, 12. жовтня. — Федеральний уряд для розділу вугля, на котрого чолі стоїть федеральний розділювач вугля, видав нині перший приказ, який вказує, що уряд буде старатися установляти ціни на вугля. Приказ відноситься покищо лишень до так званих независимих копалень твердого вугля в Пенсилвенії. Уряд заявляє, що він буде потягати до відповідальности усіх торговців та всі копалні вугля, які будуть жадати за тону твердого вугля при копалні більше як 9 долярів і 25 центів.

Федеральна комісія для розділу заявляє, що проти всіх, які не послухають приказу, вона буде поступати суворо та буде посуватися навіть до заборони дальшого добування вугля.

З КОПАЛНЯНОГО КОНҐРЕСУ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 12. жовтня. — На нинішнім засіданню річної конвенції Американського Копалняного Конґресу промовляв межи инчими Колбертсон, віцепрезидент федеральної тарифової комісії, котрий подав до відома, що президент Гардинґ полагодив справу мита на заграничні товари в той спосіб, що відослав всі такі справи до федеральної тарифової комісії, котра на будуче буде установляти мита на заграничні товари в законних межах відповідно до зміняючихся торговельних умов.

АҐІТАЦІЯ ЗА РЕКРУТАЦІЄЮ РОБІТНИКІВ В ЧАС ВІЙНИ

На тім самім засіданню виступав з довгою промовою полковник американської армії Раґелс, котрий заявився, що на випадок нової війни федеральний уряд повинен мати право покликати до служби кождого чоловіка, здібного до якоїнебудь праці. Після його слів, „всі робітники, від банкирів до чорноробочих", повинні бути під розказами військових офіцирів, кермуючих війною.

АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЕЛЬНІ ФІРМИ ПРОБУЮТЬ ЗЛОМАТИ ОСТРІ ПРОГИБІЦІЙНІ ЗАБОРОНИ

ВАШІНГТОН, 12. жовтня. — Федеральний суд в Ню Йорку видав тимчасову заборону проти федерального уряду, в котрій заказується йому робити якінебудь перешкоди американським кораблям, що виїздять на море з ладунком алькоголічних напитків.

Заборону видав суддя Генд на просьбу властителів американських кораблів „Дінленд" та „Ст. Пол". Заборона є лишень тимчасова, а остаточне переслухання в тій справі має відбутися на слідуючий вівторок.

ПІМСТА... НА СОБІ

СКРЕНТОН, Па., 12. жовтня. — Нині скінчилася тут роспрaва проти трох братів Лісоцьких, обжалованих судом за намагане виколієння поїзду зелізниці „Лакавана енд Делевар енд Гадсон".

На суд ставали: 18-літний Антін Лісоцький, 20-літний Михайло Лісоцький та 23-літний Йосиф Лісоцький. Намагання мало мати місце послідного червня. Поліція предложила на суді заяву, яка мала походити від Йосифа Лісоцького, а в котрім підписаний мав самий признатися, що він та його брати хотіли в той спосіб пімститися на зелізничих урядниках за те, що йому відмовлено винагородження за ногу, втрачену на службі при зелізниці. Каже поліція, що Йосиф признався власними устами, що він писав листа до начальника зелізниці просьбу о допомогу, а коли йому відмовлено, він та його братя постановили пімститися на зелізниці та виколіїти поїзд. Їх замах на поїзд не вдався, їх арештовано, і тепер вони станули на суді. Йосиф зявився в суді на кулях і просив суддю о милосерде.

Суддя засудив кождого з них на вязницю від 8 до 10 літ та на гривну в сумі 500 долярів.

ПОЖАР КОРАБЛЯ НА ПОВНІМ МОРЮ

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 12. жовтня. — Сюди прийшли вісти бездротним телеграфом, що на повнім океані яких 670 миль від берега займився пасажирський корабель „Сіті оф Гонолюлю".

Зі скупих вісток можна було довідатися, що огонь відкрито вперше в четвер рано коло 5. години. Моряки сейчас побудили пасажирів, котрих було на кораблі всего 73, та приказали їм всідати на лодки та ратункові тратви. В несповна годину по відкриттю огня всі моряки та пасажири були вже поза кораблем, Лишень чотирох моряків: капітан, оператор бездротного телеґафу, головний машиніст та заступник капітана, остались на кораблі, пробуючи погасити огонь. Коли, однак, всі їх зусилля показалися безуспішними, вони теж покинули корабель.

На заклик бездротного телеграфу на поміч горіючому кораблеви поспішив перевозовий корабель „Вест Фаралон", котрий їхав з Каліфорнії до голяндських кольоній в Західній Індії. Він забрав всіх пасажирів та моряків на свій поклад, а потім переніс їх на поклад перевозового военного американського корабля „Томаса", котрий повіз їх до порту Сан Педро, куди всі пасажири їхали.

ЗНИЖЕННЄ ЦІН НА ФАРМЕРСЬКІ ПРОДУКТИ

ВАШІНГТОН, 12. жовтня. — Федеральний департамент рільництва обраховує, що фармері Злучених Держав діставали пересічно в вересни о 2 процент менче за свої продукти як вони діставали в місяцю серпни.

СПОДІЮТЬСЯ СКОРОГО ВИЗНАННЯ МЕКСИКА ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ.

МЕКСИКО, 12. жовтня. — Часопись „Ель Мундо" доносить з Ню Йорку, що її впевнено з достовірних жерел, що американський уряд признасть мексиканський вже в найблизчій будучности, може ще перед кінцем сього місяця.

ЗЕЛІЗНИЦЯ ХОЧЕ ОТВИРАТИ НАНОВО ВАРСТАТИ.

НЮ ГЕЙВЕН, Коннектикат, 12. жовтня. — Зелізниця „Ню Йорк, Ню Гейвен енд Гардфорд" подала до відома, що вона отвирає в понеділок наново свої варстати в Ню Гейвен.

Всі старі робітники можуть найматися в міру того, як будуть свобідні місця. О скілько не стане старих робітників, зелізниця буде наймати нових.

ЗДАЄ ЗВІТ ПРЕЗИДЕНТОВИ З ПОЛОЖЕННЯ ЕВРОПИ.

Межидержавний банкир Ю. Бейч, котрий недавно приїхав з Европи, сейчас по своїм приїзді до Америки удався до президента Гардинґа та зложив йому звіт зі своїх спостережень над екномічним життєм европейських держав. Мав він представляти положенне як дуже невдоволяюче і мав заявитися за якимсь вмішаннем Америки в економічні справи Европи.

ДІТИ ПОТРОЇЛИСЯ ЗІЛЛЯМ.

В Пітерборо, в канадійській провінції Онтаріо, померли оногді троє дітий Джорджа Годвина. Діти померли протягом доби серед дуже підозрілих обявів. Лікарі спершу думали, що се була так звана чорна дифтерія, але по секції тіл прийшли до переконання, що діти наїлися ядід „гадючого зілля".

ВІДКРИЛИ НОВУ СОНЯШНУ СИСТЕМУ.

Астрономічна обсерваторія Гарвадського університету в Кеймбридж, Месечузетс, відкрила недавно нову звіздяну констеляцію (групу звізд).

Як показує офіціяльний булєтин сього університету, констеляція належить до так званої Молочної Дороги, себто до тої великої маси віддалених звізд, що блискучою стяжкою розтягається поперез небо в звіздисту ніч. Після обчислень кеймбріджських астрономів, ново-відкриті звізди відлеглі 990 квадриліонів миль від нашого сонця, або, як се в астрономії називається, на 165,000 літ світла (відлеглостю рока світла називається така відлеглість, на перебуттє котрої світляний луч, котрий переходить на секунду 186,600 миль, потребувавби цілого року). Відкриттє Гарвадського університету значно поширяє людське знання небозводу.

„РЕВІЗОР" ГОГОЛЯ В УЖГОРОДІ

Український театр Миколи Садовського в Ужгороді, столиці Угорської Руси, уладив там недавно виставу славної комедії Миколи Гоголя п. з. „...", [illegible] тава випала дуже красно. Потім Садовський виставив тусаму комедію в других містах Підкарпатської Руси, а також і в Празі, ст. Чехословаччини.

ГОСПОДАРСЬКІ ШКОЛИ НА УГОРСЬКІЙ РУСИ

Господарські школи на Підкарпатській Руси засновуються в щораз більшім числі. Доси їх майже не було, бо статистичний звіт чеського мінстерства рільництва за рік 1921 виказує всього одну руську господарську школу в Чехословаччині на 159 чеських і 51 німецьких. Польських і мадярських господарських шкіл було також по одній. Разом було господарських шкіл 213. З того випадало на Чехію 51.8%, на Моравію 35.8%, на Шлеськ 5.1%, Словаччину 7%, на Підкарпатську Русь 0.5%. У тих школах учило 1.499 учителів і 137 учительок. У вищих господарських школах на Чехословаччині училося у шкільнім році 1921/22 разом 1900 учеників, з яких було: 1443 Чехословаків, 130 Німців, 119 Русинів (Українців і Великоросів), 4 Мадярів, 45 Жидів, 114 Югославян, 43 Болгарів і 3-ох Румунів. Приріст господарських шкіл на Підкарпатській Руси бажаний тимбільше, що її населенне складається в переважаючій части з хліборобів. І так статистика за рік 1910 виказує, що на 598.345 населення Підкарпатської Руси було 423. 525 хліборобів. Таке саме відношенне викаруе мабуть і нинішне населенне на Підкарпатській Руси, число якого виносить — після обчислень 1921-го року — 605.731 душ.

СЕНАТОР ЛОДЖ ЗА РОБІТНИЧИМ ЗАКОНОМ

Сенатор Лодж з Месечузетс виступив недавно підчас своєї виборчої кампанії з проектом, щоби федеральний конгрес видав закон, обмежуючий праці дітий та жінок до 48 годин на тиждень.

ГРЕЦІЯ РІШИЛАСЬ ПІДПИСАТИ МУДАНСЬКИЙ ДОГОВІР ПРО ПЕРЕМИРЄ З ТУРЕЧЧИНОЮ

ПАРИЖ, 12. жовтня. — Грецький посол в Парижі повідомив урядово французьке правительство, що Греція рішилась підписати перемирну умову з Мудані.

АНҐЛІЙСЬКА ПОЗИЧКА ДЛЯ ГРЕЦІЇ

АТЕНИ, столиця Греції, 12. жовтня. — Тутешня преса доносить, що нове грецьке правительство дістало від Великої Британії позичку в сумі 10,000,000 фунтів стерлінгів.

СПРАВА НАПРАВИ АВСТРІЙСЬКИХ ФІНАНСІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 12. жовтня. — Комісія Ліґи Народів для направи австрійських фінансів рішила, що комісарем, що мав би наглядати над справою переведення фінансових реформ в Австрії в діло, має бути знавець з Америки, або з Голяндії, або з одного із скандинавських країв.

Вибір має відбутись до 10 днів.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ЗМЕНЬШИТИ НІМЕЦЬКЕ ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЄ О 25%

ПАРИЖ, 12. жовтня. — Тутешній анґлійський дневник „Геральд" подає, на основі відомости з французького міністерства скарбу, що французьке правительство не буде сплачувати жадних довгів протягом чотирох років, але всі свої доходи в сьому часі вжиє на відбудову околиць, зруйнованих вчасі світової війни.

Французьке правительство приготовляє плян для розвязки справи довгів і відшкодовань, який премієр Пуанкаре предложить на недалекому міжаліянтському фінансовому конгресі, що збереться в Брукселі, столиці Бельгії.

Французьке правительство — пише „Геральд" — хоче вже на будуче зректися, аби Німеччина платила пенсії радинам французьких жовнірів і в сей спосіб зменьшити німецьке відшкодованнє о 25%.

ДЕКРЕТ ПРО ВОЄННИЙ СТАН В ГРЕЦІЇ

АТЕНИ, столиця Греції, 12. жовтня. — Грецьке правительство зладило і вислало до підпису королеви Юрієви декрет про проголошенне военного стану в Греції.

АЛІЯНТИ ЇДУТЬ ДО ТРАКІЇ У СПРАВІ ОПОРОЖНЕННЯ СЬОГО КРАЮ ДЛЯ ТУРЕЧЧИНИ

РОДОСТО, Тракія, 12. жовтня. — Нині сполудня мають сюди прибути штабові шефи британської, французької й італійської армії для переговорів з грецьким командантом Нідером.

Вони повідомлять його про постанови муданської перемирної ради та умовляться про опорожненне Греками Тракії.

ПРЕЗИДЕНТ НІМЕЧЧИНИ ЗАБОРОНЯЄ НІМЕЦЬКИМ ГОРОЖАНАМ КУПУВАТИ ЧУЖИНЕЦЬКІ ГРОШІ

БЕРЛІН, 12. жовтня. — Президент німецької републики Фрідріх Еберт видав декрет, яким забороняє спекуляції чужинецькими грішми на німецькій біржі. Також забороняє уживати в торговлі чужинецьких гроший.

Банкам вільно купувати чужинецькі гроші тільки по списанню з продаючими протоколу.

На спекуляцію чужинецькими грішми назначена кара до трох літ вязниці, або грошем в десятеро стільки, що виносила би сума, якої німецький горожанин вжив для спекуляції.

Німецьке правительство має намір видати 4-процентові золоті бонди на суму 400,000,000 золотих марок, які німецькі горожани купували-б собі для поміщення ощадностий, замісць нагромаджування чужинецьких паперових гроший.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО КОАЛІЦІЙНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЛОЙДА ДЖОРДЖА РОЗІБЄТЬСЯ

ЛОНДОН, 12. жовтня. — В тутешніх політичних кругах щораз більше говорять про розстрій в коаліції. Особливо консерватисти невдоволені з політики Лойда Джорджа і з того, що через коаліцію вони не можуть виступити самостійно.

Завтра має виступити лідер консервативного крила (юніоністів) у коаліції, Остен Чемберлейн, з програмовою промовою у сій справі. Вижидають, що він кине бомбу на розбиттє коаліції.

Ліберали теж невдоволені з теперішнього коаліційного правительства. Вони хотять також рільше свободи рухів і теж найдуться між ними такі, що поможуть для розбиття коаліції.

Кажуть, що премієр Лойд Джордж для проявнення ситуації переведе небаром нові вибори до парляменту, а мало хто вірить, аби він і коаліція могли ще раз виграти й удержатись на будуче.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОРЕ НЕЗОРҐАНІЗОВАНИМ.

Д. Ст. Могила з Ню Йорку пересилає нам витинок з одної американської ґазети, де чотирома стрічками згадується про смерть „Вілєма Зозусковського" з 15. Аторней Стріт в Ню Йорку, котрий погиб падаючи з чищеного ним вікна. Наш читач подає, що справдішне імя нещасного було Василь Заячківський та що він походив зі Збаража в Галичині. Додає він також, що він полишив в краю жінку та двоє дітий та що тут належав лишень до „віндоклінерської юнії", але не належав ні до одної української запомогової організації.

Наш дописуватель, присилаючи сей витинок, певно розумів страхіття нещастя. Було се справді нещастя подвійне: нещастя для б. п. Василя Заячківського та нещастя для його родини в старому краю, для його жінки та дітий. Занятий він був в дуже небезпечнім ремеслі, в котрім смертельність робітників досить висока. Він був на стільки свідомий, що належав до робітничої юнії; значить, він був засекурований на случай непорозуміння межи „віндоклінерськими" робітниками і „віндоклінерськими босами". На случай страйку або „лакавту" він мав діставати з юнії запомогу. Сє було його обезпеченнє на невелике розміром нещасте, яким є страйк або лакавт.

Зате на більше від сього нещасте, яким для його родини мусить бути смерть зарібника та хлібодавця, на сей случай він не був обезпечений. Його свідомість сягала лишень до забезпечення себе на случай страйку або лакавту. На забезпечення на случай власної смерти, на се його свідомість не вистарчала. Він був обезпечений на случай страйку, котрий може случитися, але може й не случитися. Зате він не був обезпечений на случай смерти, яка кождому чоловікови неминуча. Він обезпечувався на случай нещастя менчого та неконечного, а залишив обезпечити себе й родину на случай нещастя більшого та конечного й неминучого.

Найсумнійше в таких подіях то се, що таких людий серед наших Українців ще дуже богато. Власне на се свідомі члени Українського Народного Союза мусять звернути щиру увагу і всіх сил доложити, щоби в як найкоротшім часі таких людий не стало, щоби всі порядні, чесні, дбаючі за свої родини батьки, сини й мужі обезпечили свої родини в певній солідній, твердо основаній українській організації.

ПОБІДА КЕМАЛА ПАШІ.

Греція була союзником аліянтів у світовій війні; Туреччина воювала проти них.

Тепер же аліянти покинули союзника і його коштом обдаровують ворога, Туреччину.

Ще недавно аліянти з Туреччиною не хотіли говорити, одначе коли вона показала свою силу, то не тільки стали з нею говорити, але ще й скасували свій севрський договір і віддали Туркам се, чого вони хотіли.

Аліянти потвердили правду слів: Горе побідженим!

Поки Турки були побіджені, горе їм було. Але як похована Туреччина встала з гробу, піднеслась на ноги, і станула до бою, а вкінці навіть, як побила Грецію, так аліянти сейчас взяли ВОРОЖУ АЛЕ ПОБІДНУ Туреччину до своєї компанії, а союзну Грецію по її невдачі покинули і примінили до неї засаду: Горе побідженим.

І дійсно, горе тепер Грекам. За війну в Малій Азії вони богато заплатять.

Сей приклад найліпше показує, що аліянти не так числяться із засадами, як з бізнесом. Куди бізнес, туди вони, туди їх прапори і війско.

Нині перша Франція пійшла з Туреччиною проти Греції, а за нею пійшла Італія, а відтак аж Англія, з ріжними воєнними приготованями, аби мати більший вплив на рішенне близько-східного питання.

Франція показала дорогу другим аліянтам, як одним махом уневажнювати міжнародні договори задля власного бізнесу.

А що буде, як небаром тесаме зробить Англія?

Як вона задля власного бизнесу покине версайський договір? Або як доведе до того, щоби перша покинула його Франція, і тоді по розбиттю сього договору заключить новий договір з теперішним ворогом, Німеччиною?

Де тоді буде Франція і її байстрюк Польща?

ПРИЇЗД ВИННИЧЕНКА ДО ПРАГИ.

Українське Пресове Бюро в Празі доносить:

На днях був приїхав до Праги В. Винниченко, де він переговори з місцевими українськими літературними кругами про реорґанізацію ґазети „Нової України" в напрямі перетворення її в місячник ширшого розміру і заведення відділу красного письменства. Справа вирішилась позитивно і Винниченко взяв на себе редакцію відділу красного письменства. До співробітництва мають бути запрошені й інші видатнійші українські письменники і журналісти. Також ведуться розмови про співробітництво з чужоземними письменниками, з яких деякі вже дали свою згоду.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖОВНІР З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ДО Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА.

Наша редакція одержала нині з проханнєм о поміщенне отсей лист з Йозефова, в Чехословаччині:

З великою радістю й одушевленнєм приняла ціла військова еміґрація Галицької Землі вістку про Твій щасливий приїзд на американську землю.

В слід за сим звертаюсь я, як голова „Самопомочі", допомогової централі для військових частин Галицької Армії поза межами Рідного Краю, іменем тих галицьких жовнірів, що в Твоїй присутности прірвали кайдани довговікової неволі і вражою та своєю кровю волю окропляючи, що із завзяттям і неймовірною силою волі боронили своєї, потом і кровю робочого люду скропленої Батьківщини, що маючи по два набої в ладівниці, баґнетами гнали ляцького кровопійного наїзника від Збруча аж під Львів, що виперті перемагаючою силою і браком стрілівини, опустили близшу Батьківщину, а пійшли в імя ідеї соборности України ураганним наступом аж на золотоверхий Київ, що лишаючи за собою тисячі жертв тифу й інших нещасть, держали в опіці наш Уряд мов рій-матку, що до послідньої хвилі побуту нашого Уряду на Великій Україні підчинялися всім приказам Його і несли в жертву життя, в імени тих, під котрих охороною проживав Ти послідні тяжкі дні Твого побуту в Каменці Подільському, і під котрих охороною подався Ти з нашим Урядом на скитальщину, в імени тих жовнірів, котрих Ти організував, духово кріпив і піддержував, котрих Ти бачив як жили, як воювали, як геройсько гинули за кращу долю будуччини, котрих Ти найкраще знаєш оцінити, про котрих Ти чув від президента Винниченка, що він найкраще спить, коли Галичане на сторожі, в імени тих, що майже рік вдержались на безкраїх просторах нашої Великої Батьківщини без Уряду і провідників, а переживши за той рік таке пекло, якого не всилі представити ніяка уява, опинились або в Чехословацькій Республиці, або в таборах інтернованих в Румунї, або в станицях смерти у Польщі, — іменем тих всіх звертаюсь до Тебе як земляк, товариш діточих забав, довголітній товариш шкільний і співробітник у народній праці — не забувай ані на хвилю про ті останки нашої геройської армії, що тепер по тільки трудах опинилась на вигнанню.

Ти бачив їх в Чехії, — знаєш, яке їх положення, але знаєш також який у них бадьорий дух!

Росказуй про нас в кождій місцевости нашим дорогим Браттям і Сестрам, котрих колись також тасама ворожа сила виперла за море в чужину! Представ нас в такому світлі, в якому нас бачив, і загрій їх, щоб нас так полюбили, як любили і любимо ту ідею, за котру так завзято боролись, за котру тільки крови лишили на рідних дорогах і полях, а за котру тепер переходово на чужині страдаємо!

Загрій їх, щоби своєю жертволюбивостю допомогли нашій інституції нести видатнійшу поміч як тим частинам, що в Чехословацькій Републиці, так теж і тим, що інтерновані в Румунії і в Польщі, з котрими ми одержанними жертвами ділимось!

Загрій їх, щоби запобігти тим злидням, які ми через послідні дві зими переживали!

А вдячний син Нашого Народу, випробований, вірний борець за нашу Державність, **підпора нашого Уряду**, скріплений духово і тілесно, докаже в рішаючу хвилю, що подана йому поміч не пійшла на марне.

Не забувай на нас — а передім на тих споміж нас, що обтяжені в переважній мірі сухотами, коротають послідні свої дні по чужих лічницях.

Ми духом з Тобою, желаємо найгарнійших успіхів в намірені Тобою тяжкій праці, і запевняємо, що ми готові на все, чого сподіваємось, і чого від нас Наш Нарід устами свого Уряду в найблизшу будучину зажадає!

Прийми поклін від цілої військової еміґрації в Чехії, в Румунії і в Польщі і передай його Нашим Дорогим Браттям і Сестрам за океаном!

Йозефів, Чехословаччина, дня 25. вересня, 1922.

Корнило Крушельницький,
четар,
голова „Самопомочі", допомогової централі для військових частин Галицької Армії поза межами Рідного Краю.
(Печать).

ЧУДО В МАЛІЙ АЗІЇ.

Перемога Кемалістів над Греками. — Удар по англійській політиці. — Можливі консеквенції для східно-галицької справи. — Ідея Чорноморського союзу.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Трудно бути пророком у питаннях „високої" міжнародньої політики, а проте часами буває, що й такі пророцтва сповнюються.

Більше року вже пройшло з того часу, як я писав у своїй кореспонденції „Що діється в Туреччині" („Свобода", 7. липня 1921 р.):

„Антанта зпочатку не визнавала анґорського уряду, вважаючи Кемаля і Кемалістів за звичайних повстанців. Коли сила кемалістів зросла проти них зпочатку спробували вислати недобитки султанського війська, а коли се не помогло, то недавно вислано проти них Греків. Не помогло й се — й нині Антанта загрожує кемалістам, що сама проти них виступить. А тимчасом з „повстанцями" ведуться переговори, одна держава за другою (Італія, Франція) підписує з кемалістами торговельні договори — й Англія лишається в сім питанню ізольованою. Нема сумніву, що незабаром і вона покориться перед необхідністю. Що буде тоді? Севрський договір піде до архиву, на місці старої вигинене нова й молода Туреччина, а та страшна плутанина, якої наробив паризький мировий конгрес, ще о одну сттепень розязнеться і упроститься".

Писавши ті слова, я сам не гадав, що так скоро вони справдяться. Нині це все стало доконаним фактом. Останні блискучі перемоги національного турецького війська під проводом Мустафи Кемаля паші остаточно привернули турецьке панованне в цілій Малій Азії. Коли пишуться ці рядки, війска Кемаля в кількох денних переходах можуть досягнути Царгороду (правий фланґ) і Дарданелів (центральна ґрупа), а заки ця стаття дійде до Америки, ції бойові завдання вже може будуть виконані.

Часописи багато тепер пишуть про турецькі звірства в Смирні, Брусі та інших малоазійських містах, з яких вигнано Греків. Коли, з другого боку, вірити турецьким джерелам, то Греки також учиняли страшні звірства над турецькою людністю перед опущеннєм тих міст. У всякім разі висказування ції звірства на перший плян немає ніякої рації. Перше всього, нема війни — як на війні, а потім на те й Турки, щоб учиняти „турецькі звірства", головна-ж справа в тім, щоб не забувати за цими побічними явищами тих **першорядних політичних консеквенцій**, які випливають з нової ситуації, що утворилась на берегах Чорного та Еґейського моря.

Для нас та ситуація має головне значіння тим, що вона нанесла тяжкий удар англійській політиці. Під час світової війни всі зусилля Англії на Близькім Сході були скеровані до того, щоб знищити Туреччину, як велику державу, аби тим забезпечити свої володіння. Доки істнує велика Туреччина, доти Англія має підставу побоюватись, що рано чи пізно настане той день, коли цілий мусульманський світ обєднається під високою рукою царгородського каліфа та голови правовірних. А прецінь же Англія має під своєю владою 100 міліонів мусульманської людности!

Тому Англія штучно утворила самостійну Месапотамію, тому вона тепер підтримує арабські претенсії на Палестину, тому вона підтримувала Греків проти Кемаля. І тому нинішні перемоги кемалістів являються для неї тяжким ударом. Це не тільки удар для Лойда Джорджа та його східної політики: це удар для цілої імперіялістичної традиції Великої Британії. У даннім разі Лойд Джордж був тільки експонентом тої англійської політики супроти Туреччини, яку провадили Биконсфільд, Ґладстон, Асквіт і Ґрей.

Удар для Англії є в даним разі приємністю для Франції. Остання має свої власні інтереси на близькім Сході, але головнїй її інтерес полягає в тім, щоб утворити там солідну погрозу для англійських інтересів. Чим більше Англія мати-ме клопоту по-за Европою, тим менше вона мати-ме змогу вмішуватись у чисто-европейські справи. А що Росія, Німеччина та Австрія більше не мають голосу в европейських справах то, коли виключити ще й Англію, тоді Франція лишаєтся повним господарем европейського континенту. Ось у чім тут річ!

Звичайна річ, викинути Англію з европейського концерту не так-то легко дасться. До того-ж Англія та Франція ніби-то належать до одного союзу, до Антанти. Севрський договір підписували обидві держави, а тому вони разом мусять і боронити його незайманість. Тому-б було занадто великою наівностю сподіватись, що Франція так і вмие руки що до турецьких справ і полишить Англії полагоджувати їх, як та зумів. Вже й нині Франція виступає з Англією солідарно на берегах Марморового та Еґейського моря. Питанне лише в тім, якою ціною купується й купувати-меться ця солідарність?

Ми знаємо, що перед Европою ще стоїть ціла низка неполагоджених справ: справа східних границь Румунії (Бесарабія), справа Східної Галичини, справа Виленщини, справа німецьких репарацій, справа Австрії... Ми знаємо також, що становище обох міродатних чинників европейської політики — Англії та Франції — до цих неполагоджених справ досі було неоднакове. Найкраще ми знаємо, яке гостре розходженне між Францією та Англією істнує в справі Східної Галичини.

Виникає тепер питанне, як відібються події в Малій Азії на цих неполагоджених східно- і центрально-европейських справах? Чи купить Англія співробітництво Франції супроти Туреччини ціною оновіщення своєї безінтересовности в тих европейських справах — чи може в жертву буде принесено тільки одну з тих справ: скажім, справу німецьких репарацій? На кождий випадок Німці бють тривогу й запевняють, що Англія вже зогдилася принести їх у жертву апетитам Пуанкаре, аби тільки мати по своїй стороні Францію для евентуального натиску на Кемаля.

Ситуація, таким чином, виглядає досить замотано й неясно, коли шукати ключа до останніх подій де-небудь у Лондоні чи Парижі. Далеко яснійше виглядала-б справа, коли-б пошукати той ключ у протилежнім напрямі: скажім просто — на берегах Чорного моря. Перемога кемалістів знов нагадує про стару концепцію, з якою носилися наші політики ще з часів Володимира святого, Мазепи та Орлика: про **концепцію чорноморського союза.**

Нинішня політична мапа берегів Чорного моря виглядає, звичайно „не так, як виглядала вона в XI чи XVIII віках. Нині чорноморські держави розміщуються в такій послідовності: Україна, Ґрузія, (Вірменія), Туреччина, Болгарія, Румунія, Україна. Разом маємо пять, а з Вірменією шість держав. До останньої перемоги турецьких націоналістів можна було серіозно числитися лише з одною Румунією. Нині Туреччина вже також здобула всі свої права, як чорноморська держава. Дякуючи сьому, також і Болгарія має шанси здобути своє колишнє становище на берегах Чорного моря. Коли Туреччині пощастить здобути Адріянопіль, тоді вона буде безпосередньо граничити з Болгарією, остання-ж вже тепер безпосередньо граничить з Румунією. Та досить, щоб Туреччина дістала Царгород (а це, здається, буде неминуче). Тоді вона вдвох з Болгарією викине Грецію з Тракії, й так чи сяк, а безпосередна лучба Туреччини з Болгарією буде доконаним фактом.

Половину чорноморського ланцюга маємо отже більше-менше готовою. Лишаєтся друга половина, над якою покищо панує московський червоний імперіялізм. Та будуччости ніхто не знає, навіть найблизчої. Перед роком ніхто з безсумнівною певністю не міг передбачити й того чуда, що сталось нині в Малій Азії. Хто знає, які ще події можуть відогратися в найблизчих роках на степах України та в Горах Кавказу?

Коли ми тут згадали про стару, як сама Україна, концепцію чорноморського союза, то єдине для того, щоб показати, в якім непевнім світлі малюються справи східної Европи, коли підходити до їх рішення зі становища Парижу чи Лондону, й як виразно, конкретно та ясно вони вирішуються, коли шукати для них ключа по-над Чорним морем, в ідеї чорноморського союза. Справа Бесарабії, справа Східної Галичини, справи східних границь Румунії та Польщі — це все вирішується автоматично, силою самих державно-географічних умовин.

І ще одно треба сказати. Коли-б Париж і Лондон вирішили східно-европейські справи навіть найкориснійшим для нас способом, то те рішенне все таки не мати-ме такого тривкого, сталого й **вічного** характеру, як рішенне тих самих проблем у дусі „чорноморської" концепції. Тільки таке рішенне буде вічним і нерушимим, яке спочивати-ме на Великодержавній Україні, як рівноправнім спільнику чорноморського союза.

Чи здійсниться коли-небудь ця мрія? Ми живемо в епоху великих національних і державних перемін, переворотів — бавимо чудес. Чим те, що сталось нині в Малій Азії, не чудо? А історія ще не спинила свого ходу. Які народи мають день нинішний, а які — день завтрішний. Хто знає, може завтрішний день зробить можливим те, що нині здається неможливим.

Берлін, 16. червня.

Радянін.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 42 У. Н. Союза повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 22. жовтня в гали Укр. Нар. Дому під ч. 148 Гоп Евеню. На порядку нарад важні справи для добра братства. — М. Мельник, секр.

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 90 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, 15. жовтня в церковній гали. На порядку нарад важні справи до полагодження. Проситься всіх членів на той мітинґ явитись. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Дудун, предс.; І. Чепа, секр.

ВАН ВУРҐІС, ПА. Тов. Тараса Шевченка, від. 240 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться 22. жовтня о годині 2. пополудни в домі Івана Хухри на фармі. Проситься всіх членів на той мітинґ прийти і припровадити скілька нових членів. Ті брати, що були суспендовані за неплаченнє своїх вкладок, нехай прийдуть на мітинґ і вирівнають свій довг а будуть назад приняті з попередними правами. Тож приходіть всі разом і припровадіть своїх дітий до Молодечого Укр. Союза поки ще час. — М. Звірек, секр.

ТИ НА НІЧ НЕ ДИВИСЬ.

Ти на ніч не дивись...
Якаб ніч взагалі
Не була на землі —
Прийде ранок колись!

О. Олесь.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДЕЖІ В НЮ ЙОРКУ.

Фонд Підмоги Укб. Студентам на Еміґрації в Европі.

Надіслані опікунчі зобовязання в часі від 19. серпня до 19. вересня 1922 р.

Ліґа Горожан, Ню Йорк	$ 15
о. Олекса Пристай	20
Вас. Клеман і Мих. Хомин	10
Запорожська Січ, Ню Йорк	5
Укр. Громада в Мінеаполіс	35
Тов. Буковина, Ню Йорк	10
Михайло Родик	5
Комітет Пятьох, Бруклин	5
Укр. парохія в Ютіка	5
Ліґа Горожан в Питсбурґ	5
Бр. св. Петра і Павла в Карнеґі	5
Укр. парохія в Ром	5
Ілько Клеман	5
Др. Л. Цеґельський	5
Парохія Со. св. Духа, Бруклин	10
Пархоія св. Ґеорґія в Питсбурґ	5
Агафія Бундзяк	20
Тов. Вільні Козаки в Рочестер	15
о. Ст. Кклепкович	10
Укр. парохія в Литл Фолс	5
Мих. Гуль і товариші в Клівленд	15
Филип Ясновський	5
Укр. парохія в Геркімер	5
Бр. св. о. Николая в Нортгемптон	30
Стефан Крутей	5
Вільні Козаки міста Львова	5
П. Григорак	5

Разом зібрано і вислано на руки „Цедуса" моні ордер ч. B33290, B93046-7-8 дня 19. вересня с. р. $270
Попередно вислано від опікунів (19. серпня) 150

Разом вислано від опікунів до 19. вересня с. р. $420

Грошеві перекази проситься виписувати на імя касієра: Walter Yarema, а всю переписку слати до Ukrainian Y. M. & W. Ass'n, 30 E. 7th St., New York, N. Y.

Богдан О. Каштанюк, голова.
Володимир Ярема, касієр,
Григорій Герман, фін. секр.

ГАРНУ РАДОНЬКУ ДАВАЛИ.

Гарну радоньку давали
Всі товариші мені:
„Трошечки зажди ти, друже!"
Так казали всі вони.

Ждав від них я запомоги
І без хліба яб пропав,
Та одна людина добра
Помогла — і жить я став.

Добрий, славний чоловіче,
Дав ти їсти, дав і пить,
І ніколи не забуду
Я тебе ані на мить.

Хтів би я тебе, мій друже,
Міцно, міцно, обійнять,
Та не можу, бо не можу
Сам себе поцілувать.

Г. Гайне — переклав **М. Славинський.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Громадський Комітет, Бінгемптон, Н. Й. — Запізно одержали.

Член У. Н. Союза. — Не можемо помістити, бо заскаржиьби нас за обиду чести. Але це справді встид і ганьба, коли у теперішну пору який небудь Українець вступає до польського товариства чи організації. Одна на це рада, а власне цілковитий бойкот такого хруня.

М. Ш., Филаделфія, Па. — Женіть большевицьких темняків і запроданців. Вони мріють, щоби злетіти як комісарське гайвороннє на Україну, яку їх побратими з Московщини перемінили у руїну повну трупів і конаючих з ґолоду людий.

В ЧИЇ СЛІДИ НАМ ТЕПЕР СТУПАТИ?

Громадянка Катерина Мод, вдова з Вунсакет, Р. Ай., яка тяжко працює, щоб виживити своїх двоє діточок, не тільки, що купила бонд Позички Національної Оборони за 50 дол., але коли розійшовся новий голос, взиваючий о ратунок Рідної Землі, переслала сейчас 5 дол. на Фонд Неґайної Допомоги.

Віримо, що та щира лепта удовина певно промовить до серця других наших патріотичних громадян і громадянок і ніхто не відмовиться від жертви, хочби і найменьшої. Але головна річ в тім, щоби жертву вислати скоро, тому спішім з нею, і висилаймо на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

МІСЦЕВІ КОМІТЕТИ ПРИВИТАННЯ УКР. НАЦ. ХОРУ ПОЗІР!

Отсим повідомляється, що памфлети для інформовання чужинців в справі Українського Національного Хору, української пісні та української справи є вже готові. Замовлення проситься слати на адресу: S. Yadlowsky, Box 53, Jersey City, N. J. На покриття коштів друку і пересилки проситься місцеві Комітети присилати якусь грошеву жертву після змоги.

Комітет Привитання У. Н. Хору.

ДОПИСІ

ВУНСАКЕТ, РОВД АЙЛЕНД.

Признанне для вунсакетської української громади.

До дописі з нашої громади хочу додати, що не лишень Чагарин, Бардачевський, Ґурбель та Ремінник є тими людьми з патріотичними почуваннями, що працюють на народній ниві у Вунсакет, але взагалі ціла тутешня українська громада крім немногих збольшевичених одиниць буре живу участь в життю народнім і радо складає датки на всілякі народні цїли. Доказом сего є датки на позичку національну; доказом зрілости національної ідеї Вунсакетців буде і квота зложена для негайної помочі старому краєви. Можу числити на се, бо бачу запал Вунсакетців до так важної справи як негайна поміч старому краєви. Честь і слава такій громаді, що зрозуміла слова Франка: Ми поляжем, щоб славу і волю і честь, рідний краю, здобути Тобі. **К.**

ДІТРОЙТ, МИШ.

Упадок українського большевизму в нашій громаді. — Всенародне віче в справі Негайної Помочі Рідному Краєви. — Українці співають на Радіо концерті. — Українці у вечірних школах. — Моя думка.

Хто перебував перед кількома літами в Дітройт і приглядався большевицькому блазенству і деморалізації, яку ширили наївні і крайно неграмотні охотники на комісарів серед українського громадянства, той певно не пізнавби тепер нашої громади. З упадком большевизму в Росії і здержаннєм „пособій" комуністичним апостолам в Злучених Державах відносини основно змінилися. Було зійдуться наші більшовики на віче, то криків, зойків, гукання, стукання такого нароблять, що нераз звертали на себе увагу посторонних людий, які з незвичайною цікавістю приглядалися їм і питали: що це за дикуни так вигукують? Але жертви комуністичної пропаганди не оглядалися, що надовкруги них ділялось. Вони з повною несвідомістю виконували свої комічні ролі, парцелюючи галицькі землі та фабричні заводи в Дітройт між своїх однодумців. Думаючі люди старалися отверезити їх від комуністичної дурійки, але дарма. Диким гуканнєм заглушать тверезий голос і далі ділять фабрики... Наслідком таких абнормальних відносин, серед нашої громади панував національний застій протягом кількох літ. Але комуністична пропаганда тепер вже основно провалилася; спалахкотіла як солома і все приходить назад на своє місце. Люди остаточно переконалися, що криком і сваркою не дійдуть до своєї цїли. Люде також переконалися, що Троцький перемінив диктатуру пролетаріяту в диктатуру над пролетаріятом і при помочі червоної армії поневолює українську націю політично й економічно, віддаючи її земельні богатства в аренду західно-европейським капіталістам і тому зірвали зносини з комуністичними аґентами, прилучуючись до борців за **вільну й незалежну Українську Державу.**

Ідучи за голосом публичної опінії, українські передовики скликали недавно громадське віче в справі негайної допомоги рідному краєви. Обширна саля „Української Хати" була битком набита вічевиками, які на зазив бесідників зложили поважну суму гроший на боротьбу проти Ляхів, за свободу своїх рідних в старім краю. Своєю солідарністию, виявленою на громадськім зібранню наша кольонія доказала, що вона доти буде нести поміч рідному краєви, доки він цілковито не висвободиться з польської неволі.

Відколи „радіо" увійшло в моду, місцевий американський дневник „Дітройт Нюс" устроює в своїм будинку так звані радіо-концерти. На такі концерти звичайно запрошують першорядних співаків-артистів, бо їм прислухується сотки тисяч американських родин. Щоб уріжнороднити програму концерту, директори рішилися запросити співаків з усіх чужинецьких ґруп, замешкаючих в Дітройт — між иншим й Українців.

Українську громаду репрезентували першорядні співацькі сили під проводом звісного талановитого дириґента п. Евгенія Королишина. Вони вивязалися із своєї задачі дуже добре, приносячи добру славу для української пісні. В концерті взяли участь пп. д. Атаманець, Е. Королишин, панна Андріївна і пані Цимбаліста. Згаданий дневник на другий день подав досить обширну новинку про сей концерт, однак, на жаль подав так незрозуміло, що пересічний американський читач зрозумів, що се співано російські а не українські пісні. Шановний дириґент повинен був се спростувати. Редакція булаб радо таке стпростування приняла. Се не є маловажне і на такі річи треба уважати. Американські журналісти мало обзнакомлені з нашою справою і тому нераз виходять подібні непорозуміння на шкоду української справи.

В Дітройт отворено вечірні курси у всіх публичних і висших школах, на які записалося поважне число Українців. Особливо потішаючим є факт, що Українці учаться не лише анґлійської мови але і других корисних і практичних річий, як приміром механіки, рахунків висшої математики і предметів з области торговлї. Се значить, що Українці вже зрозуміли, що „тайм из мони" і його не годиться проводити на пустих балачках або на грі в карти. Хто ще не записався хай зробить се сейчас, щоб не було запізно.

При кінци хочу піддати нашій громаді свою думку відносно загальної самоосвіти. Надходить зима а з нею і довгі нудні вечері. Добре булоб, якби наші товариства пішли слідами Нюйорчан і заснували в себе „Людовий Університет" де училобся корисних предметів з области українознавства, себто української мови, граматики, історії, літератури і ґеоґрафії. Інтелїґентних сил в Дітройт не бракує. Єсть тут кількох народних учителів: пп. Сербай, Маланин, Війтович, Гарматюк, Мостовий, Починок. Вірю, що ні оден з висше вимінених осіб не відмовивбися від участи в освітній праці. В додатку маємо ще і двох священиків, оо. Добротвора і Довговича, які певно радо принялиб на себе обовязок викладати українську історію; а її так мало люди знають...

Ану громадо до діла!

Обсерватор.

ЧЕСТЕР, ПА.

Віче в справі Негайної Помочі Рідному Краєви.

За стараннєм Січ. Ком. сотні ч. 11 і при щирій допомозі місцевого гр. кат. пароха о. Ант. Лотовича, відбулось у нас віче дня 1. жовтня б. р. в справі негайної помочі рідному краєви. Віче отворив патріотичною промовою о. А. Лотович. Вимінив ціль віча і попросив зібраних вибрати предсідателя. Предсідателем вибрано одноголосно д. Степана Демків. На секретарів віча предсідатель покликав Гр. Перчака і Гр. Петра Михайлицю. Предсідатель в палкій бесіді представив, як то тепер наші брати в рідній стороні боряться за волю батьківщини і як суть переслідувані Ляхами. Представив присутного представника Галицького Правительства Др. Л. Мишугу і запросив його до слова.

Др. Л. Мишуга в красноречивий спосіб промовив до Честерської української громади, оповів перебіг боротьби Галицького Правительства з нашими ворогами, обяснив трудности, які приходиться поборювати, здав короткий звіт щодо послідної Нар. Позички та оповів які зміни зайшли в способі боротьби в біжучім році. Вкінці спитав, як зібрані думають про своє рідне правительство, на трого чолі стоїть др. Е. Петрушевич. У відповідь на се ухвалено резолюції, у котрих заявлено повну солідарність із Гал. Правительством з др. Е. Петрушевичем на чолі. Ухвалено, що мусимо підперти правительство через фінансову поміч як тепер так і на будуче, на кождий поклик, з застереженнями, щоб ці фонди, які ми складаємо правительству, були о скілько можливо, як найбільше і найлучше зужиті на дійсну піддержку боротьби, яку Українці піднесли проти захланного окуповання Польщі, а котре щораз прибирає виразнїйшу форму ірляндської боротьби.

На конець о. Антін Лотович закликав щиро патріотичними словами до складення на Фонд Негайноїо Помочі. У відповідь на сей поклик в одну хвилю громадяни зложили готівкою $276.11, а деклярували $85, що разом робить $351.11. За це належиться шан. громадянам слава! По збірці вибрано два комітети, котрі мають занятись колектою на Гегай. Поміч від хати до хати. Сподіємось що шан. громадяни, котрі не могли бути особисто на вічу, не відкажуться від жертв на так благородну ціль. Виказ жертв буде оголошений аж по надісланню його з Вашинґтону з нашої Місії. При співах українських гимнів „Ще не вмерла Україна" і „Не пора", предсідатель замкнув віче, а громадяне, підбадьорені духом, з надією в лучшу будучність, розійшлись.

Зазначити треба, що наші краяни комуністи присутні на вічу заховались взірцево підчас віча.

Надія у нас живе, що сповняться мрії Українців як на Вел. Україні так і в Галичині і на еміґрації, що будемо творити оден фронт від найлівійших до архиправних! Наша ціль одна! Цїлию сею єсть: Вільна Самостійна Україна без хлопа і пана, щоб ті ріжниці, яких вороги між нами наробили, пропали як камфора в повітрю. У нас одна ціль, лише стежки неоднакові, а стежки зливаючись творять оден шлях, котрий веде до свободи України!

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ:
Гр. Перчак, секр. віча.

СТАВАЙМО ДО БОЮ!

Сміло, браття, йдім до бою
В обороні вітчини,
Бо уже нас доїдають
Наші люти вороги!

Все майно нам зруйнували,
Все пожерли, як вовки,
І хвалиться перед світом,
Що нема то як вони.

Памятайте, милі браття,
Що Москаль і злобний Лях
Се прокляте сотворіннє,
Се відвічний ворог наш!

Докиж будем їм терпіти,
Доки у ярмі стогнать?
Чи на віки нам судилось
У неволі бідувать?

Тож ставаймо всі до бою,
Галапасів проженім,
І Вкраїну нашу милу
Від кайданів увільнім!

Поможи нам, милий Боже,
У завзятій боротьбі,
А за сеє ми будемо
Повік вдячні Тобі.

о. В. Стех.

РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ УКРАЇНСЬКОГО НАР. СОЮЗА за місяць серпень 1922 р.

НОВОПРИСТУПИВШІ ЧЛЕНИ.

В. 1. Свентик Йосиф.
В. 7. Цвьонкала Антін.
В. 9. Саляк Микола.
В. 11. Ґліґоров Іван.
В. 15. Вовк Марія.
В. 24. Клодзінський Михайло.
В. 34. Курач Микола.
В. 36. Травінська Параня.
В. 38. Хомин Микола, Баран Текля.
В. 47. Брендзей Розалія.
В. 53. Маюк Теодор.
В. 55. Олексюк Максим.
В. 67. Майко Йосиф, Гуцуляк Теодозія.
В. 70. Зазуля Антін, Паньків Григорій, Паньків Катерина.
В. 72. Беньо Дмитро, Байорек Стан.
В. 76. Присташ Єлисавета, Сломошинська Михалина.
В. 82. Лишега Катерина.
В. 95. Морикін Вас., Кобрих Мих.
В. 99. Шійка Іван.
В. 101. Мацевка Антін.
В. 102. Качоровський Стефан.
В. 104. Ґрубизна Дмитро.
В. 112. Кочубіщук Анна, Ґембарська Юстина, Волянська Розалія.
В. 119. Грицик Ірена.
В. 124. Мазур Теодор.
В. 132. Березницький Вінцентій, Прокоп Олекса.
В. 135. Терлецька Марія.
В. 139. Німчук Микола.
В. 145. о. Процько Павло.
В. 156. Якимець Даниїл, Якимець Настя.
В. 170. Пельо Іван.
В. 177. Хомишин Марія.
В. 182. Куцях Ева, Біловус Теодор, Клипка Анна.
В. 185. Каконечний Олекса.
В. 186. Регаль Анна.
В. 194. Малинович Павло.
В. 196. Гоголь Анна.
В. 211. Федірка Вас., Федірка Марія.
В. 213. Кузенька Татіяна, Кузенька Лука.
В. 216. Вишньовська Текля, Красота Мелянія.
В. 218. Коваль Іван.
В. 228. Пінкасевич Марія.
В. 229. Урманець Тома.
В. 233. Ровінська Анна.
В. 241. Сотник Мих., Свідер Юлія.
В. 242. Дуда Франко.
В. 243. Вишньовський Павло.
В. 276. Лех Анна.
В. 288. Артимик Григ., Рудий Семен.
В. 292. Ґейз Розалія, Ґава Стефан, Ґейз Григорій.
В. 293. Бажан Іван.
В. 308. Лесиганич Анна, Гладишевська Ксеня.
В. 316. Кубарич Гаська.
В. 339. Гайванович Микола.
В. 351. Гусак Лука, Гусак Евдокія.
В. 364. Небожук Марія, Сподар Михайло, Леськів Юстина.
В. 367. Сорохтей Микола.
В. 385. Ковалів Йосиф.
В. 393. Сивий Григорій.

ЧЛЕНИ НАНОВО ПРИНЯТІ.

В. 30. Вус Іван.
В. 36. Мурашко Розалія.
В. 40. Пеленський Михайло.
В. 53. Брановський Роман.
В. 59. Красіцький Теодор, Красіцька Текля.
В. 61. Співак Теод., Шафран Дмитро.
В. 78. Кравець Гриць, Вороняк Антін, Іздебський Іван.
В. 85. Василик Юстина, Лотоцька Марія, Гащець Олекса, Лотоцький Йосиф, Василик Петро.
В. 93. Вардига Дмитро.
В. 104. Бажан Яремко, Мисак Григ.
В. 109. Ґаляс Петро, Стехуляк Іван, Лозовський Владислав, Ґалас Марія.
В. 113. Лукач Іван, Хлеба Василь.
В. 126. Цебак Гнат, Лопушанський Лука, Іванюк Микола.
В. 127. Братон Дмитро, Блідий Іван.
В. 135. Матерна Йосиф, Глушко Зофія, Терлецький Михайло, Глушко Дм.
В. 139. Саска Михайло.
В. 141. Шеремета Онуфрій.
В. 142. Гавловський Іван, Теличка Михайло.
В. 166. Николич Микола, Зубко Іван.
В. 170. Хома Марія, Хома Іван, Кальба Дмитро.
В. 183. Михайлович Матвій.
В. 219. Стахура Гаврило, Благий Ів., Блага Марія, Заморський Роман.
В. 221. Камінецький Теодор.
В. 248. Кобилянський Федорій, Сивозяк Микола.
В. 301. Сцімборський Теодор, Леськів Ілія Білик Стефан, Зуль Матрона, Білик Катерина, Кулич Семен, Остапчук Дмитро, Медзяк Анна.
В. 316. Качмар Іван.
В. 342. Кіра Микола, Міхновський Дмитро.
В. 354. Гринишин Михайло, Гринишин Марія.
В. 379. Хомин Анна, Багрій Катерина, Дранута Дмитро, Воловник Михайло, Читвинський Микола, Хомин Павло, Польовий Михайло, Ґешко Павло, Багрій Стефан, Багрій Ілія.
В. 385. Кольба Прокіп.
В. 388. Кондратів Микола.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ КАРТАМИ (ЛИСТАМИ).

В. 8. Мазур Микола.
В. 12. Обух Марія, Обух Анна.
В. 20. Стровняк Стефан.
В. 33. Маційовська Марія.
В. 34. Бобривський Теодор, Бобровська Розалія.
В. 56. Стефанишин Василь.
В. 65. Ванат Михайло (мол.).
В. 80. Рибак Антін, Рибак Зофія.
В. 94. Войтович Петро.
В. 97. Живицька Зофія.
В. 100. Лавровська Гелена, Лавровський Гриць.
В. 120. Маланяк Юліян, Ганяк Вас.
В. 130. Басаманович Олекса.
В. 144. Арцішевський Йосиф.
В. 172. Озаранець Володимир, Озаранець Анна.
В. 241. Свідер Варвара.
В. 252. Бунько Теодор.
В. 292. Заблоцький Михайло.
В. 301. Шевчук Мик., Шевчук Ірина.
В. 320. Сорочак Василь, Сорочак Юстина.
В. 338. Данькевич Микола.
В. 357. Іванців Михайло.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ АБО ВИКЛЮЧЕНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 1. Малиняк Володимир.
В. 14. Попель Катерина, Попель Владислав, Вінтоняк Василь, Пеленський Іван (с. Ілька), Турський Михайло.
В. 15. Ґадзіцький Павло.
В. 40. Мельник Стефан.
В. 41. Шербенський Франко.
В. 61. Юрчак Михайло, Максимчак Михайло.
В. 64. Пачковський Филип, Пачковська Марія.
В. 65. Мушенська Катерина, Голобовський Теодор.
В. 70. Гузар Михайло, Реґуш Ілько, Келичава Павло.
В. 76. Боратин Антін.
В. 78. Дядик Марія, Яскулка Йосиф, Кішка Михайло, Супранович Мафтей, Тирнавчук Михайло.
В. 96. Дрозд Михайло.
В. 101. Миґо Олекса.
В. 102. Лань Тимко.
В. 103. Каганяк Олекса.
В. 108. Фрелик Мик., Фрелик Катер.
В. 109. Богда Йосиф, Богда Андрій, Богда Текля.
В. 116. Озарчук Ірена, Джаман Йосиф, Озарчук Андрій.
В. 118. Пайкош Стефан.
В. 131. Здирка Іван, Іванів Магдалина, Здирко Софія.
В. 140. Процак Антін, Процак Марія.
В. 142. Атаманець Ів., Кохан Прокіп
В. 146. Сеньків Петро, Явний Іван.
В. 153. Ґулій Михайло.
В. 156. Януш Олекса.
В. 157. Бачинський Юрій.
В. 164. Мурикін Ілія, Шкабарський Михайло.
В. 181. Суптельний Дмитро.
В. 191. Біндер Андрій Григорій.
В. 219. Дармограй Стефан, Якимів Дмитро.
В. 221. Шиманський Іван, Ґенсьорська Катерина, Ґенсьорський Стефан, Городецький Михайло.
В. 222. Москалюк Олекса.
В. 233. Крицун Йосиф.
В. 234. Лисий Іван.
В. 235. Денько Павло, Богаченко Ів., Ватраль Михайло.
В. 241. Патикевич Максим, Ковальчук Петро.
В. 245. Демків Петро.
В. 250. Ґрабаж Марія, Ґрабаж Антін.
В. 254. Процько Сташко, Матейчак Стефан.
В. 259. Лень Дмитро.
В. 276. Андрусик Теодор.
В. 278. Саїв Марія, Саїв Стефан.
В. 282. Кирик Семен.
В. 283. Пилипчак Йос., Орищин Ілія.
В. 292. Шумський Юрій.
В. 300. Курчак Атанас.
В. 316. Лівуш Василь, Ґой Данило.
В. 323. Тарнопольський Константин, Мащута Федор, Тарнопольська Пар.
В. 365. Волошин Василь.
В. 384. Кушнір Іван, Дячун Карпо.
В. 388. Пацановський Іван, Пацановська Марія.

ЧЛЕНИ ВЗЯВШІ ПЕРЕСТУПНІ ЛИСТИ (КАРТИ).

В. 20. Атаманець Дмитро.
В. 28. Бабяк Микола.
В. 57. Маркос Теодор.
В. 85. Василик Петро, Василик Юстина.
В. 96. Ганяк Василь.
В. 109. Бандрівчак Андрій, Бандрівчак Катерина.
В. 139. Саска Василь, Саска Михайло, Саска Анна.
В. 163. Сорока Теодор.
В. 177. Свідер Варвара.
В. 179. Бобрівський Теодор, Бобрівська Розалія.
В. 182. Фалінський Михайло.
В. 190. Батюк Антін.
В. 221. Грицяк Станислав.
В. 278. Ванат Михайло (мол.).
В. 338. Сорочак Василь, Сорочак Юстина.
В. 388. Квасінський Микола.

ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 1. Янкович Крестина.
В. 38. Пиріг Бартко.
В. 65. Ґенсьорек Марія.
В. 133. Сніжок Теодор.
В. 213. Фариняк Данило.
В. 338. Панчишин Андрій.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця серпня 1922 р. було в У.Н.С. повнолітних чл.	12.025
В місяци вересни 1922 р. принято нових членів	83
В місяци вересни 1922 р. принято наново	77
В місяци вересни 1922 р. принято з перестумними (картами) листами	30
В місяци вересни 1922 р. принято з інших кляс обезпечення	8
Разом	12.223
В місяци вересни 1922 р. суспендовано членів	134
В місяци вересни 1922 р. відійшли з переступними (картами) листами	22
В місяци вересни 1922 р. відійшли до ін. кляс обезпечення	8
В місяци вересни 1922 р. померло членів	6
Разом	170
З кінцем місяця вересня 1922 р. остало в У. Н. Союзі повнолітних членів	12.053

ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ КЛЯС І СУМИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В клясі D на суму $100	5
В клясі A на суму $250	276
В клясі AA на суму $500	3.924
В клясі B на суму $750	392
В клясі C на суму $1000	7.328
В клясі BB на суму $1500	123
В клясі CC на суму $2000	14
Разом	12.053

РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА.

З кінцем місяця серпня 1922 р. було дітей обезпечених в Молодечім Департаменті У. Н. С.	5.483
В місяци вересни 1922 р. принято нових	92
В місяци вересни 1922 р. принято наново	62
В місяци вересни 1922 р. принято з переступними (картами) листами	8
Разом	5.645
В місяци вересни 1922 р. суспендовано	45
В місяци вересни 1922 р. відійшли з переступними (картами) листами	7
В місяци вересни 1922 р. померло дітий	1
Разом	53
З кінцем місяця вересня було дітей обезпечених в Молодечім Департаменті У. Н. Союза	5.592

ЗІСТАВЛЕННЄ ЗАГАЛЬНЕ:

З кінцем місяця вересня 1922 р. повнолітних членів	12.053
З кінцем вересня 1922 р. дітей членів	5.592
Разом всіх обезпечених в У. Н. Союзі з кінцем місяця вересня 1922 р.	17.645

У В А Г А

котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї тісно застосуватися.

Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті за місяць вересень 1922 р. як суспендовані або виключені за неплаченнє місячних вкладок чи з інших шричин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися в протягу сего місяця (жовтня) до своїх відділів і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Єсли цего не зроблять до кінця м. жовтня 1922 р., то в падолисті 1922 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятте) наколи схотять бути дальше членами У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні як і молодечі, котрі в місяци вересни 1922 р. взяли переступні листи а еще доси не зголосилися до іншого правно істнуючого відділу У. Н. Союза, мусять це зробити в місяци жовтни 1922 р. бо на другий місяць, то є в падолисті 1922 стратилиб всі членські права і моглиби бути приняті тільки на підставі нових аплікацій (просьб о принятте).

С. Ядловський, голов. предс.,
І. Каштанюк, голов. рек. секр.

ПОДЯКА ЛЯХАМ ЗА АВТОНОМІЮ

Москалі і ляшенята
Так нас полюбили,
Що о тім і не гадають,
Щоби нас лишили.

І на знак любови сеї
Москаль дав бумагу,
А побожний, чесний Поляк
Учинив присягу.

Забожився, що без нас він
Не потрафить жити,
Що нас буде все любити,
Шкіру з нас лупити.

Що на віки він над нами
Буде панувати,
А на нього наші люди
Мусять працювати.

А нарешті забере нам
Нашу землю, ниви,
І прожене нещасливих
З рідної хатини.

Не уступим ми з хатини,
Фарисею, враже!
Не уступим з України,
Радше всі поляжем!

А за презент автономи
Ляхам на подяку
Українці офірують
Цента на табаку.

Не поможуть вам, панове,
Ваші авантури,
Ліпше вишліть автономму
В Татри, на Мазури!

А Мазури з автономи
Будуть користати,
Та в грабунках воєводам
Будуть помагати.

Най ся дує польська жаба,
Рахкає, клекоче,
Але в міру, поволеньки,
Як ще жити хоче.

Бо як вже буде замного
Дутись, клекотати,
То напевно трісне, пукне,
Пійде спочивати.

Щоб найскорше се сповни-[лось,]
Сего всі бажають,
І усі за кривди, болі
Її проклинають.

о. В. Стех.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ!

Українська студентська молодіж в Шикаґо, Ілл., оснувала Студентське Українське Товариство „Мономах".

Устав сього товариства має на меті згуртувати українську молодь, яка ходить до шкіл, в товариства. Сі товариства мають піддержати товариські зносини і розбуджувати лучність та спонукати українську молодіж, щоби ішла до шкіл.

Український нарід потребує образованих, вишколених робітників на духовій царині. Клич товариства є: „До праці!"

Старшина товариства Мономаха в Шикаґо відкликується нині до української молодіжи в Злучених Державах. Товариство Мономах вишле устав до всіх, які цікавляться ним, і які бажають основати таке товариство у себе.

Просимо кождого студента, щоб написав до нас лист, і подав нам, що він студіює, в якій школі, і на котрім році, а теж обставини, серед яких працює. В сей спосіб дістанемо перегляд і зможемо навязати зі всіми переписку та перепровадити основно орґанізацію.

ЗА СТАРШИНУ УКР. СТУД. ГРОМАДИ „МОНОМАХ":

Г. Ґ. Скегар, голова
Northwestern University Dental School, Chicago, Ill.

Ник. Мотлюк, писар,
2150 Emerson Ave., Chicago, Ill.

ЯК ЖИЛИ КОЛИСЬ НАШІ СЕЛЯНЕ ПІД ПОЛЬСЬКИМ ПАНУВАННЄМ.

Як занепала українська держава, що була за князів, Україна дісталася під польське панування. Зле жилося нашим людям під чужою владою. В давній Польщі силу і значіння мали тільки великі пани. Вони правдою і неправдою добували собі широкі землі, розводили великі господарства і гнобили всіх, хто був слабший від них. Найбільше терпіли від них селяне. За польських часів селянин не був свобідним господарем на своїй землі і у своїй хаті, — він був підданим, пан мав над ним право життя і смерти.

Селянин мусів робити на панському лані важку панщину, — два три, чотири дні на тиждень повинен був на панській земли орати, сіяти, косити, жати, возити дрова, чи що инше робити, і то без ніякої нагороди, безплатно. До того ще мусів платити панови всякі податки і данини. Ледви догодувався господар теляти або лошати, вже мусів давати його для пана; зі збіжа, з городини, з саду, з пасіки пан брав десятину; на заклик пана треба було давати курята, качки, яйця, хліб, мід. На різдво, на новий рік, на великдень селяне мусіли йти до пана з поклоном і нести йому всякі дарунки. Без дарунку ніхто не смів показатись перед очи пана.

Селянин без дозволу пана не міг купити ні продати нічого, не міг навіть пійти у друге село. Селянські діти не могли іти до ремесла ані до школи, бо пани нерадо гляділи на це, що селянин бажає собі просвіти. Розумнійших хлопців пани брали до двора на послугу та робили з них своїх гайдуків. За кождий непослух пан карав свойого підданого, як сам хотів. Для селянина не було ніякого права ані суду. Він був відданий на ласку і неласку пана. Пан сам судив селянина і сам назначав йому кару.

В книжках про давні часи читаємо правдиві оповідання про ріжних лютих і несправедливих польських панів, як вони гнобили наш нарід. Богато було таких панів і у нас, в Галичині.

В 1601 р. в Дублянах (самбірського повіта) хтось підпалив панське гумно. Тамошній пан Баховський підозрівав о підпал одного селянина, зловив його і уладив над ним суд. Бідного селянина довший час допитували й мучили і на кінець засудили на страшну смерть: спалити на вогні!

В 1622 р. селяне із села Гребенне (пов. Рава руська) збунтувалися проти пана за те, що з ними дуже зле поводився. Лютий пан покарав кількох смертю, инших засадив до вязниці, а ціле село зруйнував і всіх селян розігнав.

Селяне з сіл Горожанна велика і мала та Рпчигів вели здавна спір з своїми панами о надмірні податки і данини. На кінець 1625 р. зібралася у господаря Павла в Горожанні, взяли хрест з церкви і присягли, що до останньої каплі крови будуть боронитися від пана. Двох шляхтичів Кульчицьких уложили їм позви проти панських кривд. З жалобами селяне вислали свою депутацію до короля, до Варшави. З Варшави король казав вислати до села комісію, зложену з панів. Комісія замість оборонити селян, ще їх почала судити і дозволила панови робити з підданими, що сам хоче. Пан зараз приказав своїй челяди убити Павла і його справді убили. В селі почалися нові розрухи. Тоді суд засудив ще на смерть Андрушка попового зятя та Івана Тольського.

Пани не робили собі нічого навіть з королівських приказів. В Польщі здавна було так, що з Варшави приказували що инше, а в Галичині кождий пан робив собі, що йому подобалося. Поляки і свого короля і всю свою владу мали тільки на посміховиско.

В 1604 р. селяни з під Лежайська їздили до короля з жалями на старосту, що їх гнобить і нищить. Король дав приказ урядникам, щоби поступали справедливо. Але підстароста пан Грабінський казав арештувати селян, що їздили до Варшави і присезли собі „залізний лист" безпеченства, побив їх шнурами, змоченими у воді, і кричав: „Хочби ви не тільки залізні листи мали, але й залізного короля привезли, ніхто вам не поможе, бо я тут пан, я тут король!"

Так само селяне з Хотинця (пов. Яворів) привезли від короля вирок проти пана, — пан Прокіп Пеньонжек, розлючений відгрожувався: „Хочби я мав лишитися в одній сорочці, я їх знищу, і тих, що ходили до короля на мене, скажу на паль вбити!"

Селяне з Бартатова (пов. Городок) знищені татарським нападом старались у короля, щоби їм зменшено панщизняні роботи. Їхній пан, Ян Коритко, не хотів пустити селян до Варшави, по дорогах ловив їх, а як зловив одного з делеґатів, замкнув його до вязниці і там заморив голодом. — Також з Батятич і Сільця посилали своїх людей до короля за справедливістю. Тамошній пан Павловський дістав у руки одного делеґата Домка Зелізка, хопив його за бороду, товк головою до муру і кричав: „Так ти, бунтівнику, до короля ходив і хлопам робити не кажеш!" І став його бити шнурами, поливати водою і знов бити!

Мало не в кождім селі ділялися злочини. Польські пани мали українського селянина гірше худоби і збиткувалися над ним, як тільки могли. Нічого дивного, що народ зненавидів чуже панування, все бунтувався проти панів і відплачував їм, як умів. Не один панський двір пішов з димом, неодин пан осиротив діти... А як прийшло до Галичини українське військо з гетьманом Богданом Хмельницьким весь народ приступив до повстання проти своїх гнобителів.

І. Петренко.

ДР. ОСИП НАЗАРУК МІЖ РОБІТНИКАМИ НА ПЕРЕДМІСТЮ ФОРТ РУДЖ (У ВИННИПЕҐУ, МАН., КАНАДА).

Вечером дня 28. вересня с. р. відбув др. Назарук збори в чисто робітничім товаристві „Кобзар" на передмістю Виннипеґу, Форт Рудж. Се молоде товариство, основане що-й-но в марті, 1921 має вже власний дім (на котрім є тільки 600 долярів довгу). Вони надзвичайно сердечно приняли делеґата Галицького Уряду, вислали по нього автомобіл і зібрались усі в домі товариства з діточками й жінками. Маленька дівчинка вручила делеґатови китицю гарних цвітів і промовила до нього кілька щирих слів.

Опісля голова товариства Василь Боднарчук представив зібраним д-ра Назарука і виголосив промову, в якій пояснив ціль приїзду делеґата. Др. Назарук в одногодинній промові представив історію боротьби українського народу за свою державу й теперішню ситуацію галицької справи. Збори оплесками подякували за промову і розпочалася збірка, яка принесла 123 доляри готівкою. Деклярацій (заяв) не складано, бо наше свідоме робітництво слушно думало, що готовий гріш лучший ніж обіцяний. Ті, що не могли тепер дати нічого, взяли лісту для вписів пізнійщих. Співом „Ще не вмерла Україна" прощали робітники галицького представника.

На зборах секретарював Єроним Левицький, Настрій був дуже сердечний. Др. Назарук, зворушений таким приняттєм, виголосив ще промову про значінне організації для робітничої кляси і відїхав до Винипеґу, прощаний сердечно. Мала, але гарна робітнича орґанізація на Форт Рудж заслугує на повне признане і може служити прикладом иншим орґанізаціям у своїй свідомости і любови Вітчини.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".